

Naturskyddsföreningen

Ge oss kraft
att förändra
Pg.90 1909-2

Bra Miljöval kriterier
Fjärrkyla

Version 2009:2

Bra Miljöval

Bra Miljöval.

Världens tuffaste miljömärkning.

Naturskyddsföreningen är en politiskt och religiöst obunden ideell förening utan vinstintressen. Omsorgen om miljön och människors hälsa är vår drivkraft. Vi har bidragit till att säl, havsörn och pilgrimsfalk inte längre är utrotningshotade i Sverige. Vi värnar om den biologiska mångfalden och arbetar för att stoppa klimatförändringar, försurning, övergödning, spridningen av skadliga kemikalier och mycket annat.

Men det räcker inte att skydda naturen i reservat eller stoppa enskilda förorenare. Den totala miljöbelastningen måste minska. Företag som miljöanpassar sin produktion och sina produkter är mycket viktiga i det arbetet.

Bra Miljöval är Naturskyddsföreningens eget miljömärke och ett av våra verktyg för att driva utvecklingen mot ett hållbart samhälle. Bra Miljöval ställer höga miljökrav på de produkter som får märkas.

Tack vare Bra Miljöval har hundratals produkter gjorts om och miljöanpassats. Märkningen har lett till konkreta resultat. Till exempel har miljömärkningen Bra Miljöval nästan helt fått bort den miljöskadliga tensiden LAS från svenska tvättmedel.

Ett annat exempel är att el märkt med Bra Miljöval har ställt krav på vattenflödet genom vattenkraftverk och därmed ökat det biologiska livet i älvsträckorna. För biobränsleeldade kraftvärmeverk har kraven på att askan återförs till naturen slutit kretsloppet.

Bra Miljöval är en del av Naturskyddsföreningens Handla Miljövänligt-arbete. Nätverket Handla Miljövänligt är aktiva medlemmar som bland annat genomför kampanjen Miljövänliga veckan varje år. Tack vare kampanjen blir sortimentet i de flesta livsmedelsbutiker allt mer miljöanpassat. I konsumenternas ögon är varumärket Bra Miljöval en trovärdig signal. För licenstagaren ger märkningen Bra Miljöval konkurrensfördelar.

I dag finns kriterier för Bra Miljöval för följande varor och tjänster:

- Värmeenergi
- Fjärrkyla
- Elenergi
- Godstransporter
- Persontransporter
- Papper
- Textil
- Kemiska produkter
- Livsmedelsbutik

Bra Miljöval

Läs mer om Bra Miljöval på www.bramiljoval.se

Kriterierna kan beställas från e-post: gbg@naturskyddsforeningen.se eller laddas ned från www.bramiljoval.se

För ytterligare information kontakta Naturskyddsföreningen, Box 7005, 402 31 Göteborg, tel: 031-711 64 50, fax: 031-711 64 30, e-post: gbg@naturskyddsforeningen.se

Innehåll

	Förord	4
	Mål	4
1	Generella krav	5
2	Fjärrkyla från förbränningsanläggning	5
3	Fjärrkyla från värmepump eller värmeväxlare (frikyla)	8

Förord

Det här är 2009 års miljökritierier för fjärrkyla. I dessa nya kriterier fastställer Naturskyddsföreningen hur fjärrkyla ska genereras för att kunna märkas med Bra Miljöval. Bra Miljöval är ett av Naturskyddsföreningens verktyg för att driva utvecklingen mot ett hållbart energisystem.

Fjärrkyla återfinns idag på många platser i landet. Fjärrkyla produceras på ett likartat sätt som fjärrvärme och de hållbarhetskrav som ställs på värmeproduktion kan även ställas för fjärrkyla. Naturskyddsföreningen har därför tagit fram kriterier för märkning av fjärrkyla. Dessa kriterier är baserade på kriterierna för Bra Miljöval Värmeenergi (Bra Miljöval Värmeenergi 2007:1). Kriterier för miljömärkning är inte statiskt utan förändras över tiden för att skärpas, samt anpassas till förändringar i samhället. Tanken är att i nästa omgång av kriterier för värme och kyla så skall dessa två hanteras under samma kriteriepaket.

Kollektiva kylsystem är ofta effektivare än de mindre separata system, men detta är inte i alla lägen givet. Kriterierna för fjärrkyla styr mot konsumtionen baserad på hållbara energislag. Att välja fjärrkyla märkt med Bra Miljöval bidrar till mindre klimatpåverkan. Samtidigt behöver vi minska kylbehovet genom att utnyttja hur bostäder, kontor och andra lokaler byggs och deisgnas i avseende på både värme och kyl behov och krav.

Kriterierna för fjärrkyla märkt med Bra Miljöval har fastställts av Naturskyddsföreningens generalsekreterare. Kriterierna gäller från 2009-04-15 tills nästa version träder i kraft, tidigast 2012-04-14. I arbetet med att utveckla kriterierna har Naturskyddsföreningen fått stor hjälp av representanter för branschföreningar, företag, länsförbund, kretsar och forskare vilka härmed tackas.

Eva Eiderström

Chef för Bra Miljöval

Mål

- Förhindra att ny fjärrkyla baseras på ohållbara energislag
- Gynna fjärrkyla baserad på hållbara energislag
- Bevara biologisk mångfald

1 Generella krav

- 1.1 Utvinning och produktion av bränsle och fjärrkyla ska ske på ett sätt som inte väsentligt reducerar möjligheten till ett miljömässigt och socialt hållbart samhälle.
- 1.2 Högst 10% av den utlevererade fjärrkylan får vara baserad på icke förnybara energikällor. Här ingår energi som använts till utvinning, transport och förädling av bränsle, processenergi vid anläggning samt energi som använts vid transport av restprodukter.
Om bränslet eller fjärrkylan är parallella produkter ska energin allokeras enligt principerna i ISO 14041. Vald allokeringssprincip ska anges.
- 1.3 Fjärrkylan ska produceras i en anläggning där det finns ett miljöledningssystem enligt ISO 14 000, EMAS eller motsvarande. Det ska finnas en miljöpolicy fastställd av företagsledningen, där företaget åtar sig att förbättra sitt arbete. Företaget ska ha utsett en ansvarig för verksamheten.
- 1.4 Den faktiska tillförseln av fjärrkyla producerad enligt kriterierna måste balansera försäljningen av fjärrkyla märkt Bra Miljöval vid kalenderårets slut.

Med fjärrkyla avses distribution av kallt vatten i ett rörledningssystem för kyländamål.

Motivering till kraven

[1.1] Syftet med miljömärka fjärrkyla med Bra Miljöval är att öka användningen av hållbara bränslen och produktionssätt. Viktiga förutsättningar är att bränslet är förnybart och inte har producerats eller utvunnits på ett sätt som hotar biologisk mångfald eller människors levnadsvillkor och rättigheter.

[1.2] Biobränsle som kräver stora mängder fossil energi för produktion, transport, användning och kvittblivning är inte hållbart. Effektiviteten i värmeproduktionen har därför betydelse för kravet på maximal andel icke förnybar energi. Eftersom kravet utgår från ett livscykelperspektiv på bränslet inkluderas även nödvändig hantering utanför anläggningen.

[1.4] Kontrollen av att mängden såld miljömärkt fjärrkyla verkligen har producerats i anläggningen är avgörande för miljömärkningens trovärdighet. Granskningen görs av en auktoriserad revisor vid årlig revision.

2 Fjärrkyla från förbränningsanläggning

- 2.1 Anläggningar utbyggda efter 2007 ska ha en verkningsgrad över 70% för att godkännas för produktion av fjärrkyla märkt Bra Miljöval.
- 2.2 Bränslet får inte härstamma från genmodifierade organismer, GMO.
- 2.3 Förbränningsanläggningen ska ha ett system för att spåra biobränslets ursprung.

Värme som produceras i en förbränningsanläggning och som sedan utnyttjas för produktion av fjärrkyla genom till exempel en absorptionsvärmepump skall uppfylla kraven i avsnitt 2.

- 2.4 Aska från förbränning av biobränsle får inte blandas med andra askor. Biobränsle får sameldas med andra bränslen endast om askan uppfyller skogsstyrelsens riktlinjer för askåterföring.
- 2.5 Biobränslen från länder utanför EU ska uppfylla kraven för FSC eller motsvarande tredje-parts märkning.

Som biobränsle räknas bränsle där biomassa är utgångsmaterial. Bränslet kan ha genomgått kemisk eller biologisk process eller omvandling eller ha passerat annan användning.

Produktspecifika krav

Bränslen från skogsindustrin

- 2.6 Trädbränsle, inklusive biomassa från gallring och restprodukter från avverkning, ska härstamma från FSC-märkt skogsbruk eller komma från skogsbruk som bedrivs enligt principer och åtgärder som syftar till ett hållbart skogsbruk.
- 2.7 Barr, blad och rotmassa får inte ingå som bränsle utan ska lämnas i skogen.
- 2.8 Trädbränsle får inte härstamma från illegal avverkning eller områden med höga bevarandevärden. (Se definition nedan)
- 2.9 Trädbränslen från skogsbruk med omloppstid mindre än 10 år får inte härstamma från mark som har konverterats från betesmark eller ängs- och hagmark.

Som trädbränsle räknas biobränsle från trädråvara som inte genomgått kemisk process. Trädbränsle omfattar alla biobränslen där träd eller delar av träd är utgångsmaterial, till exempel bark, barr, löv, ved samt bränsleråvara från skogs- och trävaruindustrin som spån, flis och frånsåll. Bränsleråvaran kan ha använts till annat, som till exempel rivnings- och emballagevirke. Bränsle av avfallspapper och returlut räknas inte som trädbränsle.

Definitionen följer svensk standard för fasta biobränslen och torv (SS 187106).

Som biomassa räknas material med biologiskt ursprung som inte eller endast till liten del omvandlats kemiskt eller biologiskt

Definition av skogar med högt bevarandevärde

Skogar med högt bevarandevärde är skogar med en eller flera av följande egenskaper:

- a) skogsområden som är globalt, regionalt eller nationellt betydelsefulla:
- koncentrationer av biologisk mångfald (t ex endemiska arter, utrotningshotade arter, refugier); och/eller
- stora skogar på landskapsnivå, som utgör del av skogsbruksenheter eller i vilka skogsbruksenheter ingår, där livskraftiga populationer av de flesta eller alla naturligt existerande arter förekommer i naturlig utbredning och mängd
- b) skogsområden som är belägna inom, eller som inom sig hyser sällsynta, hotade eller utrotningshotade ekosystem
- c) skogsområden som upprätthåller grundläggande naturgivna funktioner i kritiska situationer (t ex skydd för avrinningsområden, erosionskontroll)
- d) skogsområden som är av avgörande betydelse för att tillgodose lokalsamhällets grundläggande behov (t ex försörjning, hälsa) och/eller avgörande för lokalsamhällets traditionella kulturella egenart (områden av kulturell, ekologisk, ekonomisk eller religiös betydelse som fastställts i samverkan med sådana lokalsamhällen).

I Sverige omfattar "skogar med högt bevarandevärde" bland annat följande:

- skogsområden av riksintresse och/eller etablerat nationellt intresse, med en koncentration av nyckelbiotoper och/eller lokaler för rödlistade arter utanför nyckelbiotoper
- fjällnära skog som är belägen ovanför naturvårdsgränsen (Naturskyddsföreningen 1988, ISBN 91- 558-5201-7).
- Skyddsskog enligt §15 SVL och skog inom skyddsområden för vattentäkter.

Biobränslen från jordbruket

- 2.10 Odling av energigrödor ska komma från jordbruk som nyttjar växelbruk.
- 2.11 Biobränsle från jordbruk får inte härstamma från mark som har konverterats från betesmark eller ängs- och hagmark.
- 2.12 Vid uttag av strå måste näringstillgången i marken säkerställas. Humushalten får inte reduceras.
- 2.13 Metangas insamlad från gödselanläggningar eller liknande godkänns som biobränsle.

Bränslen från planteringar och trädgårdsodling

- 2.14 Fast biobränsle från planteringar och trädgårdsodling, till exempel frukt, nötter, samt flytande vegetabiliska oljor, ska komma från odlingar som inte medför ökad jorderosion eller har negativ påverkan på lokal ekologisk, ekonomisk och socialt hållbar utveckling.
- 2.15 Palmolja får inte ingå som biobränsle i fjärrkyla märkt Bra Miljöval.

Med palmolja avses olja som utvunnits ur oljepalmens frukter.

Bränslen från industrin

- 2.16 Biprodukter från sågverk, som pulver, spån och bark, kan ingå som biobränsle i fjärrkyla märkt Bra Miljöval.
- 2.17 Fiberrika biprodukter från tillverkning av papper och pappersmassa, till exempel svartlut och fiberslam, kan ingå som biobränsle under förutsättning att andelen biomassa är större än 80%.

Biobränslen från avfall

- 2.18 Osorterat avfall kan inte godkännas som bränsle i fjärrkyla märkt med Bra Miljöval.
- 2.19 Biomassa som till 90% består av organiskt material kan ingå som bränsle om biomassan på grund av miljöskäl inte kan återföras till skogs- eller jordbruk eller användas som råvara i annan produktion.
- 2.20 Returvirke som ingår i biobränsle får inte vara målad, kemiskt behandlad eller innehålla plast eller metaller.
- 2.21 Deponigas godkänns inte som bränsle.
- 2.22 Biogas från rötning av avfall kan ingå som biobränsle under förutsättning att läckage av metan eller nyttjande av fossil energi inte överstiger 10% av den utlevererade energin.

Som biogas räknas gas som bildats när organiskt material så som gödsel, slam från kommunala eller industriella reningsverk, hushållsavfall samt avfall från livsmedelsproduktion, restauranger och handel brutits ned av metanproducerande bakterier under syrefria förhållanden.

Definitionen följer definitionen i förordningen (2003:120) om elcertifikat.

Motivering till kraven

[2.2] Naturskyddsföreningen anser att riskerna med genmodifierade organismer, GMO inte är tillräckligt utredda. För mer information om vad Naturskyddsföreningen anser om GMO, se www.naturskyddsforeningen.se.

[2.3] En av de viktigaste frågorna vid produktion av biobränsle är enligt Naturskyddsföreningen att ursprunget kan säkerställas. Genom ett spårbarhetssystem kan krav på skydd för skyddsvärda skogar, skötsel och avverkning ställas och kontrolleras. Ett spårbarhetssystem kan också stoppa biobränsle från illegal avverkning eller från avverkning som bryter mot mänskliga rättigheter. I första hand ska spårbarheten baseras på leveransavtal för bränslen. I andra hand kan finansiella avtal avseende bränslets ursprung godkännas.

[2.5] Att uttaget av biobränsle inte äventyrar skyddsvärd skog är en av förutättningarna för att Naturskyddsföreningen ska betrakta biobränsle som ett hållbart bränsle. Kraven i Forest Stewardship Council, FSC, säkerställer skyddet.

[2.9] Naturskyddsföreningen anser att biobränsle från jordbruket är ett bra komplement till biobränsle från skogen. Produktionen måste dock ske på ett ekologiskt hållbart sätt, med så lite användning av konstgödsling och bekämpningsmedel som möjligt.

[2.15] Produktionen av palmolja sker på ett sätt som hotar miljön och människors levnadsvillkor och rättigheter. Trots att palmolja är ett förnybart bränsle som i många fall ersätter fossil olja kan den därför inte ingå i fjärrkyla märkt med Bra Miljöval.

[2.18] Avfall ska återanvändas och återvinnas i första hand. Förbränning med energiutvinning ska ske i andra hand.

[2.21] Gas från deponier ska uppsamlas enligt lag. Fjärrkyla från sådan gas miljömärks därför inte enligt riktlinjerna från EUGENE, European Green Electricity network.

3 Fjärrkyla från värmepump eller värmeväxlare (frikyla)

- 3.1 Fjärrkyla från värmepump eller värmeväxlare ska komma från sjö, hav eller vattendrag, processvatten från livsmedelindustri och dryckesvaruframställning eller från kommunalt avloppsvatten.
- 3.2 Kyla från industriella processer som tas tillvara i värmepumpar eller värmeväxlare kan godkännas efter beslut av Naturskyddsföreningen om processen är energieffektiv och spillvärmens inte härstammar från en produktion som motverkar syftet med miljömärkningen.
- 3.3 El som används till drift av värmepump ska komma från förnybara energikällor.

Naturskyddsföreningen

Med kraft att förändra

Ge oss kraft
att förändra
Pg.90 1909-2

Naturskyddsföreningen. Box 4625, 11691 Stockholm.
Tel 08-702 65 00. info@naturskyddsforeningen.se

Naturskyddsföreningen är en ideell miljöorganisation med kraft att förändra. Vi sprider kunskap, kartlägger miljöhot, skapar lösningar samt påverkar politiker och myndigheter såväl nationellt som internationellt. Föreningen har ca 170 000 medlemmar och finns i lokalföreningar och länsförbund över hela landet.

Vi står bakom världens tuffaste miljömärkning
Bra Miljöval.

www.naturskyddsforeningen.se

Bra Miljöval